

μέ τὸνομα μᾶς ἀπὸ τῆς πιδὸς περιφρημῆς φιλενάδες τῆς Σαπφῶς, παράφραση, ἔπειτ' ἀπὸ τὴν κλασσικὴ τοῦ λατίνου Κάτουλλου, τοῦ ἀθάνατου κομματιοῦ *Eis erωμένην*, μὰ παράφραση ἑλως διόλου ἐλευτέρη-κι ἀνυπόταχτη καὶ μεταμορφωτικὴ τοῦ πρωτότυπου σὲ βαθμὸ ἀγνώριστο. «Ἐκεῖ τοῦ ἔπεσ' ἔξω δὲ Κάτουλλος—λέει ὁ Swinburne—ἐγὼ δὲν μποροῦσα νὰ ἐλπίζω πὼς θὰ πιτύχω. Κοίταξα λοιπὸν νὰ τὸ ξαναχύσω τὸ κομμάτι, διαλυμένο, ξετυλιμένο, καὶ νὰ ξαναφέρω τὸ νοῦ τοῦ τραγουδιοῦ πὸ τὸ κορμί του δὲν μποροῦσε νὰ ξαναφερθῆ». Ἐννοεῖται πὼς ὁ ποιητὴς τῆς «Ἀναχορίας», καὶ στὴν κριτικὴ του λυρικός, χαρακτηρίζει τὰ κομμάτια τῆς Σαπφῶς πὸ μᾶς μένουν καὶ τὰ λέει πὼς εἶναι «τὸ ἀνώτατο ὄριο καὶ ἡ ἐντέλεια, ὅσο δὲν παίρνει ἄλλο, τῆς ποιητικῆς τέχνης». Ἡ «Ἀναχορία», ἔργο περισσόστιχο, πὸ θαμπώνει ἀπὸ τὴ συγκρατητὴ λάμψη τῶν εἰκόνων, σπαρταριστῶν ὄλων ἀπὸ τὴ λαύρα τὴν ἐρωτικὴν, ποίημα πὸ ἀρχίζει καὶ πορεύεται μὲ τὴν ἀχορτασιὰ ἐνδὸς ἑσπέραςτου ἑσπεριακοῦ ἠδονισμοῦ γιὰ νὰ σταθῆ σ' ἕνα πανθειστικῆς μεγαλοπρέπειας δράμα γιὰ τὴν ἀθανασία τῆς ποιήτριας. Καὶ νὰ, μὴ ἰδέα χλωμὴ ἀπὸ τὸ τέλος τῆς ᾠδῆς: «Τῶν κλάδων τὸ λουλούδι, καὶ σὲ κάθε ψηλόκορφου λόφου ὁ καθαρὸς ἀέρας καὶ ὁ ἀνεμὸς, καὶ στῆς ἀντιλαλοῦσες λαγκαδιὰς εἰ δυνατός φωνὴς τῶν ὀρμητικῶν ἀηδονῶν, τὰ φλογερὰ μπουμπούκια μέσα στὴν ξαφνικὴ τὴν ἀνοιξὴ σὺν τῇ φωτιᾷ, οἱ ἀχνὲς ξεπλυμένες ἀμμουδιὰς καὶ οἱ χαμένοι πῆσαι τῶν κυμάτων, τὰ πανάκια πὸ ξανοίγονται σὺν ἀσπρολούουδα πλουμιζόντας τὴ θάλασσα, καὶ τὰ λόγια πὸ γεννᾶν ὀλόγοργα τὰ δάκρυα, καὶ τὰ μακρόσυρτα κελαιδῆματα τῶν πουλιῶν πὸ τραγουδοῦν ἐρμητικὰ ἴσαμε πὸ δόκλιχος ἔ κόσμος νὰ τραγουδήσῃ μαζί τους, ἐγὼ, ἡ Σαπφῶ, θὰ γίνω ἕνα μὲ ἕνα τοῦτα, τὰ ὠραία καὶ τὰ ἔξοχα, γιὰ πάντα... Ναι, θὰ λένε, ἡ κοιλιά τῆς γῆς ἔφερε τοῦ κάκου καινούριες γένες, μὰ δὲν ξανάφερε τὰ πιὸ καλὰ ἀπ' ὄλους, ἔφερε μέρες καὶ ἀνθρωπῶν. ἔφερε καρποὺς καὶ πόλεμους καὶ κρασί, καιροὺς καὶ τραγούδια, μὰ δὲν ξανάφερε ποτὲ τραγούδι σὺν τὸ δικό μου... Ἀλλοίμονο! μὴτε τὸ φεγγάρι, μὴτε τὸ χιόνι, μὴτε ἡ δροσιὰ, μὴδὲ τίποτε καὶ ἀπ' ὅσα εἶναι κρῦα δὲν μπορεῖ νὰ μὲ γιατρέψῃ, μὴτε νὰ μὲ ἡσυχάσῃ, μὴτε νὰ μὲ ξαλαφρώσῃ, μὴτε νὰ μὲ ξανασάνῃ, ἴσαμε πὸ νὰ μὲ πᾶρῃ ὁ ὑπέριπτος ὁ ὕπνος, ὡς πὸ νὰ λείψῃ ὁ καιρὸς μὲ ὄλους τοῦ τοῦς κύκλους, ὡς πὸ νὰ καταργήσῃ ἡ Μοῖρα

τὸ σκλαβωμὸ πὸ μᾶς δένει μὲ τοὺς θεοὺς, καὶ νὰ βάλῃ, γιὰ νὰ μὲ ξεδιψάσῃ καὶ γιὰ νὰ μὲ χορτάσῃ τέλος πάντων, τὸ λωτὸ καὶ τὴ λήθη στὰ χεῖλη μου σὰ δροσιές, καὶ νὰ σκορπίσῃ γύρω μου καὶ ἀπάνου μου καὶ κάτω ἀπὸ μένα τὴ βαθεῖα τὴ νύχτα καὶ τὴ θάλασσα τὴν ἀνίκητη.»

Ἡ Φαίδρα. Ἡ αὐτοκρατορίσσα Φαουστίνα. Ἡ γυναίκα τοῦ Οὐρία. Ἡ Σεμίραμη. Ἡ Κλεοπάτρα. Ὁ Ἐρμαφρόδιτος. Ἡ Φραγολέττα. Ἡ Ἡρωδιάδα. Ἡ Θώμυρης. Ἡ Μύρρα. Ἡ Μεσοαλίνα. Ἡ Παισιφάνη. Ἡ Παισιθέα. Ἡ Ἐσπερία. Ἐπειτα ἡ «Δέσποινα τοῦ Πόνου», ἡ ἀποθέωση τοῦ ἐκόλαστου. Ἐπειτα ἡ Περσεφόνη, ἡ Δήμητρα, ἡ Ἀφροδίτη, οἱ θεοὶ οἱ ἐθνικοὶ, βαλμένοι ἀγνάντια στῆς σεμνὲς Παναγιές, καὶ στοὺς Χριστοὺς τοὺς μαρτυρικούς, σὺν ἀλαλάσματα χαρᾶς καὶ κρίνα πορφυρόχρωμα, πὸ καὶ ἡ δροσιὰ λάμπει σὰ φλόγα ἀπάνου τους, ἀγνάντια σὲ κορμὰ σωμένα ἀπὸ τὸν ἀσκητισμὸ μὲ μάτια βλέποντας ἀπλανά πὸ μαῦροι κύκλοι τὰ χαράζουν καὶ μὲ στόματα πὸ μόλις ταναταράζουν πνιμένα ταναφυλλητά. Οἱ περιφρημῆς ἠρώτισσες τῶν ἀμαρτωλῶν καημῶν, ἀμάραντα λουλούδια τοῦ κακοῦ, πότε τίς ἀγναντεύεις νὰ περνᾶνε καὶ νὰ χάνονται μέσα στὰ τραγούδια τοῦ Swinburne, σὺν ἀστραπὲς δειρῶν μέσα σὲ ἀφώτιστες νύχτες, πότε τίς βλέπεις νὰ γιομίζουν πέρα ὡς πέρα τὰ τραγούδια ἐκεῖνα, σὰ λιτανεῖες ἀπέραντες ἐρώτων γοητευτικῶν, σὺν πλημμυρισμένοι ποταμοὶ πὸ τραβᾶν ἔξω ἀπὸ τὴν κοίτη τους φοβερίζοντας ὄλα νὰ τὰ συνεπάρουν. Τὸ ἀριστούργημα τοῦ εἶδους, τὸ «Ianus Veneris», τὸ «Ἐγκώμιο τῆς Ἀφροδίτης». Εἶναι ἡ πολυάκουστη μεσαιωνικὴ παράδοση τοῦ καβαλλιέρου Ταγγούζερ, τοῦ στρατιώτη τοῦ Χριστοῦ πὸ ἐρωτεύτηκ' ἔξαφνα τὴν Κύπριδα, καὶ γύρισε στὸ βουνό τῆς νὰ σβύσῃ κολασμένος κάτω ἀπὸ τὴν ἀγάπη τῆς. Εἶναι τὸ θέμα πὸ τῆκαμε τραγούδι ἔ Ἄϊνε, καὶ μουσικὸ δρᾶμα ἔ Βάγνερ, χαρακτηριστικὸ καὶ πολυσήμαντο σύμβολο, βαλμένο πάντα γιὰ νὰ πειράξῃ καὶ γιὰ νὰ γοητεύῃ, καὶ γιὰ νὰ δοκιμάξῃ ἀπάνου του ὁ φιλόσοφος τὴ σκέψη του καὶ ὁ ποιητὴς τὴν τέχνη του. «Καὶ νὰ, ἡ ἀγάπη μου, ἡ καρδιά τῆς ἴδιας μου ψυχῆς, ἀκριβότερη ἀπὸ τὴν ἴδικ μου τὴν ψυχὴν, ὠραιότερη ἀπὸ τὸ θεὸ, ὄλη μου τὴν ὑπαρξὴ κρατώντας τὴ στὰ χεῖρα τῆς. Ὁμορφὴ ἀκόμα, μὰ ἔμορφη γιὰ κανέναν ἄλλονε παρὰ γιὰ μένα, καθὼς

ἐταν ἀνάδρυσε γυμνὴ ἀπὸ τὴ θάλασσα, σὲ φωτιὰ τὸν ἀφρὸ καθὼς περνοῦσε ἀλλάζοντας, ἐκεῖνη, τὸ λουλούδι τῆς φωτιᾶς, μὲσ' ἀπὸ τὰ σπλάχνα τῆς. Ναι, μὲ πῆρ' ἐκεῖνη ἀπάνου τῆς, καὶ τὸ στόμα τῆς κόλλησε στὸ δικό μου, καθὼς κολλᾶ ἡ ψυχὴ στὸ κορμί, καὶ, γελαστή, τῆκαμε τὰ χεῖλη τῆς ἀκόλαστα τὰ μαλλιά τῆς σκορπίζανε τίς εὐωδιὰς τοῦ ἠλιοκαμένου μεσημεριοῦ. Ἴσκαμ πὸ νὰ βροντήξῃ ὁ κεραυνὸς τῶν σαλπίγγων τοῦ θεοῦ, ἡ ψυχὴ μπορεῖ νὰ χωριστῆ ἀπὸ τὸ κορμί, ὅμως ὄχι ἐμεῖς, ἔ ἕνα ἀπὸ τὸν ἄλλο. Σὲ κρατῶ μὲ τὸ χέρι μου, ἀφίνω τὰ μάτια μου νὰ πᾶρουν τὴ θέλησή τους ἀπὸ σένα.» Ποιητικὴ καμωμένη μὲ ἀρχὴ κάπως πολὺ διαφορετικὴ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ πὸ δασκαλεῖ ὁ Γκαίτε. Πᾶρε στὴ χούφτα σου νερὸ καὶ πύκνωσέ το, καὶ πλάσε το. Ἐκεῖνος πὸ μαστόρεψε τὰ «Ποιήματα καὶ τίς Μπαλλάδες» καὶ τὰ «Ὀρθρινὰ τραγούδια», ἀντίθετ' ἀναλύει, καὶ συντρίβει. Μὰ ἡ ἀνάλυσή του σὰ νὰ γίνεται μὲ τὴ βοήθεια μιᾶς μουσικῆς δύναμης, πὸ ἔσπαρ σὲ μιὰν ἀπέραντη μελωδία καὶ ἀπὸ τὰ συντρίμματα τῶν πολυτίμων θηκῶν ξεχύνονται καὶ γιομίζουν τὴν ἀτμοσφαῖρα μύρα καὶ μεσοκοιμήματα σὺν ἀπὸ ροδόσταμα καὶ ἀπὸ ἄλλες ἀκριβὲς καὶ σπάνιες, ἀφρόνιστα καὶ σπάταλα ἐτοιμασμένες οὐσίες, πὸ σὲ τραβᾶνε σὲ ξεφαντώματα πρωτοδοκίμαστα, σὰ δὲ σοῦ φέρνουν πονοκέφαλο.

(Τεῖνῶναι στὸ ἄλλο φύλλο).

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

ΟΙ ΝΕΟΙ

Μοῦτυχε κάποτε νὰ κάθουμαι σ' ἕναν καφενὲ ἀνάμεσα σὲ δυὸ παρέες πὸ τίς χώριζαν ἕνα δυὸ τριπέλια καὶ, ὅτε λίγα ὅτε πολλά, πάνου ἀπὸ καμὰ εἰκοσαριὰ χρόνια τὴ μιὰ παρέα ἀπὸ τὴν ἄλλη. Ἡ μιὰ παρέα εἶταν ἀπὸ νέους πὸ δὲν εἶχαν ἠκούμ πιτήσοι τὰ τριπέλια. καὶ ἡ ἄλλη ἀπὸ γέροντες, πὸ εἶχανε διαβῆ τὰ πενήντα. Ἀτόμοις οἱ δυὸ παρεές στὰ χρόνια, ἀτόμοις καὶ στὸ φανέρωμα τῆς ἐσωτερικῆς τους ζωῆς. Ἡ πρώτη παρέα σοβαρὴ, ἐμβροχῆς, λογόλογη, χορτασμένη τίχῃ καὶ ἀηδιασμένη ἀπὸ κάθε κοσμικὴ ἀπόλαυση. Χασμουριότανε συχνὰ ἡ πρώτη παρέα καὶ μ' ἕνα στερεότυπο «Ὁχ ἀδερφέ!» ἔκλεινε κάθε κουβέντα τῆς.

Διάβουσε τὸ δεινὸ βιβλίον; Σὺν καὶ ὁ φαίνεται!...

ΜΕΡΟΣ Α'.

(Ἐνα μεγάλο δωμάτιο τετράγωνο καὶ γολήνιο, ὅπου τὸ σγῆρομα ὄλων τῶν πραγμάτων φανερώνει τὸν πόθο μᾶς ἁρμονίας μοναδικῆς, σημεδεῖται τὰ ἀπόκρυφα μᾶς βουθεῖας ἀναλογίως μεταξὺ τῶν ὄρων τῶν γραμμῶν καὶ τοῦ εἶδους τῆς κατοικήτριας ψυχῆς πὸ τὰ διάλεξε καὶ τάγοσῃ. Ἡ ὀλόγοργα φαίνονται βυλμένα σὲ τάξη ἀπὸ τὰ χεῖρα μᾶς στοιχειοθετικῆς Χάρης. Ἡ εἰκόνα τῆς γυναικῆς καὶ συλλογισμένης ζωῆς γεννιέται ἀπὸ τὴ θεὰ τοῦ τόπου.)

Δυὸ μεγάλα παράθυρα εἶναι ἀνοιγμένα πρὸς τὸν ἀποκάτω κῆπο ἀπὸ τοῦ ἐνδὸς τὸ ἀνοιγμὸ διακρίνονται σιτοδρονοῦ τὸν ἀνέφελο κάμπο ἡ γαρούλα τοῦ Σάν Μινατόν, καὶ ἡ φωτεινὴ του ἐκκλησία, καὶ τὸ Μοναστήρι, καὶ ὁ νυδὸς τοῦ Κρόνακα, «ἡ Μπέλλα Βιλλοπέλλα», τὸ ἀγνότερο σκεῦος τῆς φραγκισκανικῆς ταπεινωσῆνης.

Μιὰ πόρτα πηγαινὲ πρὸς τὰ ἐσωτερικὰ δωμάτια· μιὰ ἄλλη ὁδηγεῖ πρὸς τὴν ἐξοδο. Εἶναι ἀπομὲ σήμερο. Καὶ ἀπὸ τὰ δυὸ παράθυρα μπαίνουν τὸ φῶς, ἡ πνοὴ καὶ ἡ μελωδία τοῦ Ἀπρίλη.)

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

(Φανερώνονται στὸ κατόφλι τῆς πρώτης θύρας

ΓΑΒΡΙΕΛΑ Δ' ΑΝΝΟΥΝΤΣΙΟ

Η ΤΖΟΚΟΝΤΑ

ΤΡΑΓΩΔΙΑ

Cosa bella mortal passa, e non d' arte.
(Τὸμορφο πλάσμα τὸ θνητό, καὶ ὄχι τῆς τέχνης, σβήνει).

Leonardo da Vinci

ΠΡΟΣΩΠΑ :

Λούκιος Σεττάλας.

Δορέντζος Γάδδης.

Κοσμῆς Δάλλος.

Συλβία Σεττάλα.

Φραντζέσκα Δόνη.

Τζοκόντα Διάντη.

* Ἡ μικρὴ Μπεάτα.

* Ἡ Σειρηνοῦλα.

Στὴ Φλωρεντία καὶ στὸ περιγιάλι τῆς Πίζας, στὰ χρόνια τὰ δικὰ μας.

ἡ ΣΥΛΒΙΑ ΣΕΤΤΑΛΑ καὶ ὁ ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ ΓΑΔΔΗΣ, ὁ γέρονς καὶ προχωροῦν, ἐκεῖνη στὸ πῆνερό τοῦ γέροντος, μπαίνοντας διὰ τὴν ἀνοιξιάντικη δροσιὰ.)

ΣΥΛΒΙΑ. Ἄχ, ἄς εἶν' εὐλογημένη ἡ ζωὴ! Γιατὶ κρατοῦσα πάντα μιὰν ἐλπίδα ἀναμμένη, μπορῶ καὶ εὐλογῶ σήμερα τὴ ζωὴ.

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ. Τὴ νέα ζωὴ, ἀγαπητὴ Συλβία, καὶ ἡ καὶ κόρη ἀφοεῖ, τόσο καλὴ καὶ τόσο θαρρετὴ! Ἡ φουρτοῦνα πέρασε. Νὰ, πὸ ξαναγυρίζει ὁ Λούκιος σὲ τὰς, γεμάτος εὐγνωμοσύνη καὶ στερρή, ὕστερ' ἀπὸ τότο κακό. Ἐχρεῖς πὼς ξαναγεννιέται. Τώρα δὲ εἶτανε τὰ μάτια του σὺν τοῦ μικροῦ παιδιοῦ.

ΣΥΛΒΙΑ. Ἐναβρίσκει ὄλη του τὴν καλωσύνη, ἔμα εἶστε σεις κοντὰ του. Ἄμα σὰς λέει «Δασκαλε», ἡ φωνὴ του γίνεται τόσο τρυφερὴ, ὥστε ἡ μεγάλη πιτρικὴ καρδιά σας βέβαια θὰ λαχταρᾷ.

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ. Εἶχε πρωτῆτερα τὰ ἴδια τὰ μάτια πὸ τὸν εἶδα σὺν ἤρθε σὲ μένα τὴν πρώτη φορὰ καὶ τοῦ ἔβαλα τὸν πηλὸ μέσα στὰ χεῖρα. Εἶτανε τὰ μάτια του τρομαγμένα καὶ γλυκά· ἀπὸ τότε ὅμως τὸ ἀντιδᾶχτυλό του εἶτανε δυναμωμένο καὶ ἀποκαλυπτικό. Ἐχω φυλάξει τὸ πρῶτο πρό-

— "Ωχ, αδερφέ!
 — Κοίταξε αυτή τη γυναίκα!.. Τα μάτια της σου μιλούν... Τό στόμα της...
 — "Ωχ, αδερφέ!
 — Τό σοσιαλιστικό ζήτημα...
 — "Ωχ, αδερφέ!

"Η άλλη παρέα, τὰ γεροντάκια, σκορπούσε ζωή δλόγυρά της. Τίποτε δὲν ἄφινε ἀσχολιάστο. Καὶ μιλούσανε δυνατά, καὶ γελοούσανε δυνατώτερα καὶ κλείνανε πονήρᾳ ὁ ἕνας τᾶλλον τοῦ μάτι, ὅταν ἔμπαινε καμιά νόστιμη γυναικούλα στὸν καφενέ, καὶ φανέρονε κάθε κίνημά τους καὶ κάθε κουβεντούλα τους, ἀκόμα καὶ τὸ χασμουρητό τους, μὴν ἀληθινὴ λατρεία στὴν ὀμορφιά τῆς ζωῆς, καὶ μὴ δυνατὴ λατρεία στὴν ἀπόλαψή της.

Ἄν ξέρω γιατί ἡ πρώτη παρέα μοῦ θύμιζε τὸ Βέρθερο καὶ ἡ δεύτερη τὸ Φάουστ. Ἴσως γιατί οἱ πρώτοι μοῦ φαινότανσαν πὼς τραβᾶνε δλόδια στὸ θάνατο καὶ οἱ δεύτεροι πὼς ἀγωνίζονταν νὰ κρατηθοῦνε μὲ τὰ νύχια καὶ μὲ τὰ δόντια στὴ ζωή.

Καὶ τίς ἔβλεπε τίς δὴ ἀπὲς παρέες οὐχνά στὸν καφενέ, στὴν ἴδια θέση πάντα καὶ μὲ τὴν ἴδια πόζα, καὶ πολλὲς φορὲς ρώτησ' τὴν ψυχὴ μου:

— Ποιοὶ νᾶναι οἱ νέοι; Οἱ ἀπὸ δῶ, γιὰ οἱ ἀπὸ κεῖ;

"Οχι βέβαια οἱ πρώτοι. Αὐτοὶ μπορεῖ νὰ φαίνονται νέοι, μὰ νέοι δὲν εἶναι.

"Ἡ ψυχὴ τους γέραςε πρόωρα. Ἡ ἀγάπη ἔδεν τοὺς χᾶιδεψε μὲ τ' ἀπαλά της τὰ φτερά καὶ ἡ ζωὴ δὲν τοὺς φανέρωσε τὰ μαγικά της τὰ φίλτρα. Τὸ κορμί του, μυρίζει χωματίλα καὶ ἡ ψυχὴ τους καμπούριασε ἀπὸ τὰ βάρσασατο βάρος τῆς ψεύτικης σοβαρότητας.

Οἱ ἄλλοι... ὦ, οἱ ἄλλοι! Νά, οἱ ἀληθινοὶ νέοι, νά, οἱ ἄνθρωποι ποὺ δὲ θὰ γνωρίσουν ποτὲ νὰ γερατιά, νά, οἱ μεγάλοι κατακτητὲς τῆς ζωῆς ποὺ κλειοῦν τὰ αἰώνια νιάτα στὴν ψυχὴ τους καὶ ποῦναι ἀποφασισμένοι νὰ ὑποδεχτοῦνε μεθαύριο γελώντας τὸ χάρο καὶ νὰ τοῦ βαρέσουν καὶ μυτιές.

"Ἄ μοῦ παρουσιάσουν ἕνα γεροντόπαιδο κ' ἕνα γέρο ξαναμωραμένο καὶ μὲ ὑποχρεώσουνε νὰ διαλέξω τὸν ἕνα ἀπὸ τοὺς δύο τοὺς γιὰ φίλο, ἢ προτίμησή μου, δὲ ντρέπομαι νὰ τὸ πῶ, θὰ πῶσι στὸ δεύτερο. Ἐπιτέλους μὲ τὸν ξαναμωραμένο γέρο μπορεῖς καὶ νὰ γελᾶσαι, ἐνῶ μὲ τὸ γεροντόπαιδο σίγουρα θὰ τινάξεις τὰ μυαλά σου στὸν ἄερα.

πλασμα του. Ἐλεγα νὰ σὰς τὸ κάνω δῶρο τὴν ἡμέρα τοῦ γάμου. Ὁ δὲ σὰς τὸ δῶσω γιὰ καλοτύχη σου τῆς νέας εὐτυχίας.

ΣΥΓΑΒΙΑ. Εὐχαριστῶ, δάτκαλε.

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ. Εἶν' ἕνα κεφάλι γυναικίως δαφνοστεφανωμένο. Τὸ θυμοῦμαι ἔλαμ' ἐκεῖ μὴ κρούλα γιὰ μοδῆλο, ἀσημαντὴ. Δουλεύοντας, ἀργὰ καὶ ποὺ ἐγύριζε νὰ τὴν κυττάξῃ. Πότε φκινότανε συλλογισμένος, καὶ πότε ἀνήσυχος. Τοῦ βγήκε ἀπὸ τὰ χέρια ἕνα εἶδος ὀμορφῆς προσωπίδας, ὅπου ξεχώριζε κάτι σὰν ἡρωϊκὸ μισεῖδι. Ἐμείνε γιὰ λίγο στεναχωρημένος καὶ ἀποκαρδιωμένος, καὶ σὰ ντροπισμένος, μπροστὰ στὸ ἔργο του. μὴ τολμῶντας νὰ γυρίσῃ νὰ μὲ δῇ. Ἄξαφνα δὴ, πρὶν τὸ παρτήσῃ, μὲ λίγ' ἀγγίγματα σημάδισε γύρω στὸ κεφάλι ἕνα στεφάνι δάφνης. Πόσο μοῦ ἄρεσε! "Ἦθελε νὰ στεφανώσῃ στὸν πηλὸ τὸ ἀνέκροατο δειρὸ του. Τὸ τέλος τοῦ κόπου του εἶταν ἔργο περσφάνειας κ' ἐμπιστοσύνης στὴ δυνάμη του. Τὸν ἀγκρῆσ' ἀπὸ κίνη τὴ στιγμή γιὰ κείνο τὸ στεφάνι. Ὁ δὲ σὰς τὸ δῶσω τὸ πρόπλασμα. Ἴσως, κυττάζοντάς το μὲ προσοχή, θὰ μπορέσετε ν' ἀνακλύσετε σ' αὐτό, τὸ φλογερὸ τῆς Σαπφῶς πρόσωπο, ἐκεῖνη ἢ ἰδανικὴ μορφή ποὺ κίνα χρόνο ἀργότερον κατώρῳσε νὰ τὴ

Πάνε χρόνια καὶ χρόνια τώρα. Θυμᾶμαι κάποιον φίλο μου, φοιτητὴ τότε τῆς γιαιτρικῆς, ποὺ δουλεύοντας μὴ μῆρα στὸ Ἄνατομειο, ἴδρωνε καὶ ξίδρωνε νὰ βγάλει μὲ λαβίδες καὶ μὲ ἀνατομικὰ μαχαίρια, τὸ δέρμα ἀπὸ τὸ πρόσωπο ἑνὸς νεκροῦ.

— Τί κάνεις αὐτοῦ, μωρέ; τοῦ λέγαμε οἱ ἄλλοι γελώντας.

— Κοιτάζω νὰν τοῦ βγάλω ἀτόφια τὴ μουτσούνα! μᾶς ἀπάντησε σοβαρά.

"ὦ, καὶ νᾶτανε δυνατό τοῦτο! "ὦ, καὶ νᾶτανε δυνατό νὰ βγάλει κανεὶς εὐκολα εὐκολα τὴ μουτσούνα, ὄχι μόνο ἀπὸ τὰ πτώματα, μὰ καὶ ἀπὸ τοὺς ζωντανούς ἀθρώπους!

Ἄδὲ θὰ δίσταζα καθόλου. Θὰ σηκωνόμουν ἀπὸ τὴ θέση μου, θὰ πήγαινα στὴν ἀπὸ δῶ παρέα, στοὺς φορονοῦς δηλ., θὰ τοὺς ξεκοῦμπωνα τὸ μοῦτρο καὶ θὰ πήγαινα νὰν τὸ φορέσω στὴν ἀπὸ κεῖ παρέα, στὰ εἴθυμα γεροντάκια—γιατὶ μοῦτρο νέων τοὺς ταίριαζε. Καὶ ὕστερα θάπαίρνα ναφθαλινη μπόλικη καὶ θὰ πήγαινα νὰ ράντιζα τὰ γεροντόπαιδα, γιατί εἶναι κρέμα ἐπιτέλους τέτια νιάτα νὰν τὰ χᾶιρεται ὁ σκόρος.

(Ἀπὸ τὸ «Μέλλον»)

ΔΗΜΟΣ ΝΗΣΙΩΤΗΣ

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ*)

Ὁ κ. Παντελῆς Χόρν εἶναι δίχως ἄλλο ἡ δυνατώτερη καὶ γνησιώτερη δραματικὴ ἐφεύδα, ποὺ φανερώνεται στὸν τόπο μας. Τὸ πρώτο ἔργο του γραμμένο κάτω ἀπὸ τὴν πνιχτικὴ ἐπίδραση τῆς μακαρίτισσας «Βουλιγαμένης Καμπάνας» τοῦ "Αουπτιμαν", φουνοτομένο ἀπ' τὸ συμβολισμὸ καὶ τὸ μυστήριο, ὥστόσο εἰδειχνε σὲ κάπια μέρη τὸ δραματικὸ συγγραφέα. Τὸ πραγματιστικὸ ἔδαφος τοῦ νέου δράματός του «Οἱ Πετροχάρηδες» τοῦ δίνει τώρα τὴν περίσταση νὰ ξετυλίξῃ πλήρῃ τὴν δραματικὴν του δυνάμη. Ἄν κ' ἴσως μπορεῖ νὰ φανταστῇ κανένας καὶ στὸ ρωμέικο θέατρο μὴ δραματικὴ κίνηση πρὸ ἐσωτερικῆ καὶ μὲ λιγότερα ἐξωτερικὰ ξανάματα καὶ ξεσπάσματα, ὥστόσο ρίχνοντας μὴ ματιὰ στὴν ὄλημας δραματικὴ παραγωγή, δὲ μπορεῖ πάλι παρὰ νὰ μένει ἐνθουσιασμένος ἀπὸ τὸ νέο ἔργο τοῦ κ. Χόρν. «Οἱ Πετροχάρηδες» εἶναι ἕνα δράμα κὶ ὁ

*) Ἡ ἀρχὴ στὸ παραμῆνο φύλλο.

ποιητῆς του γεννημένος δραματικός. Ἡ τέχνη του γνωρίζει τὴν δραματικὴ ἐνότητα κ' οἰκονομία, τὴν ἀξία τοῦ γοργοῦ καὶ ζωηροῦ ξετυλίματος τὸν περιστατικῶν, τῆς φυσικότητος καὶ ζωντανότητος τοῦ διαλόγου, ἢ δράση φτάνει πολλὰς στιγμὲς σὲ δύναμη καὶ κάθε νέε περιστατικὸ, ποὺ πλέκεται σ' αὐτὴ, ἔρχεται νὰ τὴ ζωηρέψῃ καὶ νὰ μᾶς ἀξήνῃ τὸ δραματικὸ ἐνδιαφέρο. Χαρίσματα σπάνια καὶ δὲ θαρρῶ νὰ λέω πολὺ, ἔν πῶ πρωτόφαντα στὴν δραματικὴ μας τέχνη. Κρίμα πὼς ὁ ποιητῆς ποὺ τάχει δὲ μπορεῖ καὶ σ' αὐτὸ τὸ δράμα του νὰ λυτρωθῇ τέλεια ἀπὸ τὰ μυστικοπαθῆ τραδηγματοῦ, καθὼς κὶ ἀπὸ μὴ σχηματικὴ ἀντίληψη τῆς ζωῆς καὶ νὰ κοιτάξῃ βαθύτερα τὸν ἄνθρωπο κάτω ἀπ' τὴν ἰδέα, ποὺ κίνησε τὴν ἐμπνευσή του, κ' ἔτσι νάφῃσι τὴν δραματικὴ ἐφεύδα του νὰ κάμῃ πρὸ ἀδίαστα τὸ τεχνικὸ τῆς θάμα.

«Οἱ Πετροχάρηδες» θέλουν νάνα ἡ τραγωδία τῆς γενιάς ποὺ ξεπέφτει καὶ χάνεται κάτω ἀπὸ νέες συνθήκες τῆς ζωῆς, ἀλιότικες ἀπὸ κείνες ποὺ τὴν ἀνέβασαν μὴ φορὰ στὸ ὕψος τῆς. Ὁ ἥρωας τοῦ ἔργου Πετροχάρης, ἕνας ἀγωνιστῆς τοῦ 21, ἀφοῦ ὁ ταλαρᾶς Ἀλεξονίδης τοῦ ρούφηξε τὴν περιουσία του, ζεῖ μὲ τὰ προγονικὰ θυμῆματα καὶ μὲ τὸ γόητρο τῆς πολεμικῆς ἀρχοντίας του. Τὸν καημὸ καὶ τὸ θυμὸ γιὰ τὸ ξέπεσμα τῆς γενιάς ἔρχεται νὰ τὸν περσέψῃ ἢ εἶδηση πὼς ἡ κόρη τοῦ ἀδερφοῦ του βρέθηκε ντροπισμένη ξαφνικά. Σύνωρα μαθαίνει πὼς ἐκλεψαν τὸν ταλαρᾶ Ἀλεξονίδη, μὰ δὲν προφταίνει νὰ χαρεῖ γι' αὐτό, γιατί σὲ λίγο φανερώνεται γιὰ κλέφτης ὁ ἴδιος ὁ δικὸς του γιός, ὁ Μάνθος. Κλέφτης ὁ γιός τοῦ Πετροχάρη! Ἡ ἀρχοντικὴ του ὀργὴ ἀνάβει καὶ θέλει νὰ τὸν παραδῶσι στὴν ἐξουσία, ποὺ τὸν κυνηγάει. Μὰ ἡ γυναίκα του τοῦ θυμίζει πὼς ντροπιάζει περισσότερο τὸ σὸί του μὲ τὸ νὰ γένει πατέρας ἑνὸς φυλακισμένου καὶ ὁ Πετροχάρης ἀποφασίζει καὶ τὸν κρύβει στὸ κατώγι, ὅπου φυλάγονται τὰ θυμητικὰ τὸν προγόνων. Κὶ αὐτὸ τὸ κάνει ὄχι γιὰ νὰ τὸν φεβγατίσει, μὰ γιὰ νὰ ξεπλύνει μόνος μὲ τὸ αἷμα τοῦ φταίχτη τὴν ντροπὴ τῆς γενιάς, καθὼς ἐπιβάνεται σ' ἕναν Πετροχάρη. Τὸ δέφτερο μισὸ μέρος τοῦ δράματος ξετυλίγεται στὸν ἀγῶνα μεταξὺ πατέρα καὶ μάνας, ποὺ θέλει νὰ γλυτώσῃ τὸ γιὸ τῆς, καὶ μεταξὺ πατέρα καὶ γιού, ὅσο ποὺ ἔρχεται κ' ἡ ἄλλη ἀποκάλυψη πὼς ὁ ἴδιος ὁ στερνὸς εἶναι κὶ ὁ ἀτιμαστῆς τῆς ξαδέρφης του

κητο δῶρο, ἔλεγα μὲ τὸ νοῦ μου: «Νά, τώρα θὰ πιάσω στὰ χέρια μου ἐκεῖνο τὸ δῶρο, ἐκεῖνο τὸ κομμάτι τοῦ πηλοῦ ὅπου αὐτὸς ἔριξε τὸν πρώτο σπᾶρο τοῦ ὄνειρου τοῦ σὰ σὲ χωρῆφι καμπερὸ θὰ τὸ πιάσω μὲ τὰ χέρια μου, θὰ πάω σιμὰ τοῦ γελιστῆ, νὰ τοῦ φέρω ἀνέγγιχτο τὸ καλῆτερο μέρος τῆς ψυχῆς του καὶ τῆς ζωῆς του καὶ δὲ θὰ μιλήσω, κὶ αὐτὸς σὲ μένα θὰ γνωρίσῃ τὸν ἄνθρωπο ποὺ τοῦ φύλαξε δλα τὰγαθὰ του, καὶ θὰ εἴμαστε νέοι ἄκόμα, θὰ εἴμαστε νέοι ἄκόμα!» Ἐτσι ἔλεγε ὁ νοῦς μου κ' ἡ ἰδέα μὲ τὴν πράξη πῆγαιναν νὰ γείνουν ἕνα, μὲ μὴν ἀπίστευτη εὐκολία. Τὰ λόγια σὰς μεταμορφῶνανε τὸν κόσμο... Κ' ἔπειτα, νά, ἕνα φύσημα περνεῖ, μὴ πνοή, ὁ πρὸ ἀλαφρῆς ἀνεκστῆς, ἕνα τίποτα, κὶ ἀνακατεῖει κάθε πράμα, καὶ καταστρίβει κάθε ἔραμα κ' ἡ ἀγωνία ξαναγυρίζει, κ' οἱ φῶδοι, κ' ἡ τρεμούλα... «Ὦχ, ὁ Ἀπρίλης! (Γυρίζῃ ἀξαφνα κατὰ τὸ φῶς, μ' ἕνα βαθὺ ἀναστέναγμα). Πῶς σὲ τραχεῖ αὐτὸς ὁ ἄερας, ποὺ εἶναι ὡς τόσο ἔτσι καθάρως! "Ὅλες οἱ ἐλπίδες καὶ ὄλες οἱ ἀπελπισίσεις διαβάνουνε τὸν ἄνεμο μὲ τὸν λουλουδιῶν τὴ σκόνη.

(Προβάλλει στὸ παράθυρο φωνάζοντας)
 — Μπεάτα! Μπεάτα!
 ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ. Στὸν κῆπος εἶναι ἡ μικρὴ;

κι ο πατέρας τον σκοτώνει άπάνω στο κορύφωμα της οργής του.

Είμαι της γνώμης πως για να πάρει κανένας μια σωστή ιδέα για τη δραματική αξία ενός έργου θεατρικού, πρέπει κοντά στο διάβασμα να το δει ζωντανεμένο και στη σκηνή. Γι' αυτό θέλω να δ-μολογήσω περισσότερο τη δραματική αξία στιγμών, εκείνη λ. χ. που η μητέρα υποφιάζεται το γιό της για κλέφτη από τα λόγια του υπερέτη, ή σαν την άλλη που μπαίνει στη σκηνή και φανερόνεται για τέτιος ο ίδιος ο Μάνθος, και να φυλαχτώ να πω μια τελωτική εντύπωση για μερικές άλλες, όπου μου φαίνεται πως σκοντάζει το φυσικό κι άβλαστο της δράσης. Μερικές στιχομυθίες λ. χ. μου φαίνονται κάπως μακριές, καθώς στη β' σκηνή του τρίτου μέ-ρους, εκεί που η μάνα κλείνεται έξω απ' την κά-μαρα, κάποια άλλα λίγο υπερβολικά και ζητημένα κ' η δράση κάποτε ξεπέφτει σε σχήματα θεατρικά κ' αισθηματικές εκφράσεις. Ο Πετροχάρης ο να μιλεί πολύ για τους προγόνους του, ξεσκεπάζει τις εικόνες τους κι έρριζεται σ' αυτές με προσφωνή-σεις θεατρικές. "Όλα αυτά μέσα αντιδραματικά, κι αντιποιητικά, που τα χρειάστηκε, όπως φαίνε-ται, ο συγγραφέας για να δείξει την ψυχή, το χα-ρακτήρα του ήρωά του κι όμως δεν το κατάφερε μ' αυτά, καθώς κ' η δραματική κίνηση του έργου δεν καταφέρνει να κρύψει το υστέρημα του ποιητή, σ' να διαγράψει ζωντανά όσα έπρεπε τα πλά-σματά του, να τα δει και να τα παραστήσει σαν ζωντανά πλέρια κάτω απ' την ιδέα, που θέλησε να εκ-φράσει. Με τον Πετροχάρη λ. χ. θέλησε να δείξει τον αγωνιστή του 21 σε μια νεώτερη εποχή μονά-χο με τις θύμμές του και με το Ίδιανικό της τι-μής της γενιάς του άνωτερο από καθετίς άλλο στη ζωή. Προσδάνει ο γιός του την τιμή αυτή, χρω-στάει να το πλερώσει με το αίμα του. Μπρός στην ιδέα της τιμής της γενιάς παραμερίζει καθάλλο αισθημα, ακόμα και το πατριό. Πώς ήταν η δεν ήταν τόσο σκληρόκαρδοι οι πολεμικοί άρχοντες του 21, πως είχαν η δεν είχαν το αισθημα της τιμής τόσο αναπτυγμένο, δεν το συζητώ. Εκείνο που ή-θελε κανείς θά ήταν ένα ζωντανότερο σωματώμα των αισθημάτων αυτών στη μορφή του Πετροχάρη, μια οργανικότερη ανθρώπινη παράστασή τους, πιο πιθανά δηλ. σκεπασμένο στον άνθρωπο Πετροχάρη τον τύπο του αγωνιστή του 21. Δε θέλω να γίγισω εδώ το ζήτημα αν οι άνωτερες μορφές στην τέχνη

είναι οι τυπικές ή οι άτομικές, μα κ' οι πρώτες αν είναι άνωτερες, πρώτα και κύρια πρέπει να έχουν αυτές τη σφραγίδα του ανθρώπου και πρώτο έργο του ποιητή είναι να δώσει στον τύπο του παλιού ή νέου καιρού, που θέλει να μάς δείξει, την ανθρώ-πινη πιθανότητα. Άπιθανος δλότελα δεν είναι βέ-βαια ο Πετροχάρης. Μα κάπως θαμπά ζωγραφισμέ-νος και την ψυχή του φαίνεται να την κινάει περ-σότερο η ιδέα του συγγραφέα. Σ' εκείνη δε μόρσει η άμέλησε να ρίξει άρκετό φως ο κ. Χόρν και πρό-σεξε περισσότερο στο δραματικό όργανισμα των περι-στατικών. Μα όταν λείπει το αναγκαίο φως στο έσωτερο Είναι, η δραματική συγκίνηση καταναίει ξώδεκτη με τα χάσματα που μένουν στο τέλειο φα-νέρωμα της ψυχολογικής αλήθειας.

Κι αυτό το υστέρημα μου φαίνεται πως είναι συνδεμένο με τη θολή αντίληψη του έλου θέματος από το συγγραφέα. Δε ζητάω απ' τον ποιητή να βγαίνει στη σκηνή με ένα θέμα, μα όταν έρχεται και μάς κεντάει στο νού μας ένα πρόβλημα ζωής με το έργο του, χρωστάει κιόλα να μάς το δώσει κάπως καθαρά μπροστά μας. Το έργο του κ. Χόρν δένεται άπάνω στην αντίθεση γιού και πατέρα, στο ήθικό ξεπεσμα της γενιάς απ' τη διαφθορά του χα-ρακτήρα του γιού. Νομίζω η πρώτη έγνια του ποιητή έπρεπε να είναι να μάς δείξει την αντίθεση των δυο ψυχών, που έφερε στη σύγκρουση, οθε ζη-τάει να βγάλει το δραματικό του ενδιαφέρον. Η δραματική καταστροφή έρχεται απ' την πράξη του Πετροχάρη, που κινείται απ' το αισθημα του έξευ-τελισμού της γενιάς του. Τον έξευτελισμό τον σω-ματόνει μια άλλη πράξη του Μάνθου. Κι αν λοι-πόν ο συγγραφέας, θέλοντας έστω να περιορίσει το δράμα του μόνο στην ψυχή του Πετροχάρη, δεν το νόμιζε αναγκαίο να μάς δώσει πλέρια τη μορφή του Μάνθου, χρωστόσε ωστόσο να μάς δείξει καθαρό-τερα τα έλατήρια της πράξης του, τόσο περισσότερο όσο, καθώς είπα, με κάποια λόγια εδώ κ' εκεί κεν-τάει στο νού μας κάποιο πρόβλημα πιο γενικό, δηλ. το ήθικό ξεπεσμα της γενιάς. Το πρόβλημα του υ-λικού ξεπεσμού, που και γι' αυτό μάς δίνονται στο δράμα κάποιες κεντιές, τάφινω γιατί οι κεντιές αυ-τές είναι πιο άσφαεις μες την ιδέα του συγγραφέα. Έτσι, με την δλότελα άπληρη μορφή του Μάνθου, που της λείπει κάθε χαρακτηριστική γραμμή, και με την άοριστία που άφίνεται στα κινήτηρια της πράξης του, μιας πράξης που είναι ο κέρπος έλου

του δράματος, το χάσμα της αλήθειας γίνεται πλα-τύτερο σ' αυτό. Η σύνθεση των περιστατικών μάς δίνει να νοήσομε πως ο Μάνθος κινήθηκε να κλέ-ψει απ' την ανάγκη να βρει τα μέσα για να φύγει κ' έτσι να σκεπάσει τάλλο έγκλημα, έγκλημα δηλ. για την κοινωνική αντίληψη, του άτιμωσμού της ξαδέρφης του. Ένας μοντέρνος ποιητής—και με αυτό δεν έννοώ εκείνον, που παρακολουθεί τους τε-χνικούς συρμούς, μα εκείνον που βλέπει τον αν-θρώπο κάτω απ' τις ξετυλιγόμενες συνθήκες της ζωής—θα έρχοινη δλη τη δραματική βαρύτητα στο ψυχολόγημα της πράξης αυτής του Μάνθου κ' έτσι θάδινε και το κλειδί του ήθικού ξεπεσμού της γε-νιάς κ' έτσι θάβγαине μέσα από τα πράματα πιο τραγική η σύγκρουση γιού και πατέρα, παίρνοντας άνωτερη δραματική σημασία με το φανέρωμα και των δυο σαν πραγματικών θυμάτων της μοίρας. Ο κ. Χόρν την υποφιάζεται τη μοίρα αυτή, βάζει τη λέξη της στο στόμα του Μάνθου, μόνο να μάς τη δείξει καθαρή δε μπορεί. Άντίς να τη σωματόσει σε έρισμένα περιστατικά, θέλει να τη σκορπίσει μυ-στηριακά στην κλεφτουριά, που ήταν μέσα στο αίμα του Μάνθου, σε κάποια θεία δικαιοσύνη, που γυρέδει να πλερωθούν παλιά κρίματα της γενιάς των Πετροχάρηδων με το έγκλημα του τελευταίου. Ξεστομίζει τούτος μια στιγμή το λόγο της μεγά-λης ανάγκης να φύγει μακριά, τον σκοτίζει όμως πάλι στις άοριστίες. Δεν άξιονε βέβαια κανείς να φα-νερώσει ο ίδιος ο Μάνθος στον πατέρα του την ά-νάγκη αυτή, μα θά ήθελε να βάλει το έγκλημα ο ποιητής σ' εκείνη, που ήταν κ' η πραγματική αίτια, όπως φαίνεται απ' τη σειρά των περιστατικών. Άν μου πει ο ποιητής πως δεν ήταν αυτή η πραγμα-τική αίτια, τότε θάξίονα να μου σωματόσει ζωντανά σ' ένα χαρακτήρα ανθρώπινο έλους τους άλλους ύπαινημούς που κάνει, να παραστήσει δηλ. το Μάνθο σαν ένα πλάσμα που ενεργάν μέσα του έλες οι άλλες αίτιες, να του δώσει μια παρόμοια ζωντά-νια, όπως κατάφερε να δώσει στη μορφή της μάνας του. Μπορεί έλες αυτές οι αίτιες να παίξουν ρόλο μέσα στις ψυχές, μα σ' ένα ποιητικό πλάσμα θέ-λουν ζωντανεμα και πιθανότητα τρανιτερη από λό-για άόριστα, όταν μάλιστα τα πράματα, καθώς τα παραστένει ο ίδιος ο ποιητής, φωνάζουν άλλη εξή-γηση, μα εξήγηση που μουρμουρίζει και στα στό-ματα των ίδιων των προσώπων, με έλο το μουσικό τους σύγχισμα. Κ' αίτια σ' αυτό το σύγχισμα είναι,

ΣΥΛΒΙΑ. Έκει 'ναι, και τρέχει μέσα στις τρανταφυλλίες. Κάνει σαν τρελλή απ' τη χαρά της.—Μπεάτα!—Κρύφτηκε πίσω από μια φράχτη, ή κατεργάρα. Και γελάει. Την άκούτε που γελά; Α! Άμα γελά, τότε νοιώθω εγώ τί είναι η χαρά τω λουλουδιώε που γιομίζουν με δροσούλα ως τα χείλη του άνθου. Έτσι το γέλοιο της το δροσάτο μου γιομίζει την καρδιά.

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ. Ίσως την άκούει κι ο Λούκιος, και παρηγοριέται.

ΣΥΛΒΙΑ (σοβρη και τρεμάμενη, σούβοντας προς το δάσκαλο και πιάνοντας το χέρι του). Πι-στεύετε λοιπόν πως γιατρεύτηκε αληθινά... από κάθε πληγή; Πιστεύετε πως ξαναγυρνά σ' έμένα μ' δλη την ψυχή του; Το άιστανθήκατε αυτό καθώς τονε βλέπατε και του μιλούσατε; Αυτό σας λέγει η καρδιά σας;

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ. Μού φάνηκε, πρωτήτερα, πως είχε την όψη του ανθρώπου που ξαναρχίζει και ζή με καινούργια αντίληψη της ζωής. Όποιος είδε του χάρου το πρόσωπο δεν μπορεί παρά να είδε σε μιάν άστραπή και το πρόσωπο της αλήθειας. Τα μάτια είναι λυτά. Σας βλέπει και σας γνωρίζει άλάκαιρη τώρα.

ΣΥΛΒΙΑ. Ω, δάσκαλε, δάσκαλε, αν είχατε λάθος, αν ή έλπ.δα είτανε χαμένη, τί θά γινόμουν εγώ; Όλες μου τις δυνάμεις τις έχω ξοδεμένες.

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ. Και τί φοβάστε τώρα πιά;

ΣΥΛΒΙΑ. Ο Λούκιος θέλησε να πεθάνη ή α λ η όμως... ή άλλη ζή, και την ξέρω άνήλεη.

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ. Τι μπορεί αυτή να κάμη τώρα πιά;

ΣΥΛΒΙΑ. Όλα θά τα μπορούσε, αν είχε ακόμα τον έρωτά του.

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ. Άκόμα τον έρωτά του; Και πέρ' από το θάνατο;

ΣΥΛΒΙΑ. Και πέρ' από το θάνατο. Α, τη νοιάθετε την άγωνία μου! Για κείνηνη θέλησε να πεθάνη σε μια στιγμή τρέλλας και μανίας. Βάλτε με το νού σας πόσο θά την αγαπούσε, αν ο δικός μου ο στιχασμός, αν ο στοχασμός της Μπεάτας δεν τον έκράτησε... Είτανε λοιπόν, την τρομερή εκείνηνη ώρα, δλώτατος ή λεία εκείνης και μόνης είτανε στο κατακόρυφο του προζυσμού και της οδύνης του, κι έλεος ο άλλος κόσμος είτανε ξεγραμμένος. Βάλτε με το νού σας πόσο θά την αγαπούσε (Η φωνή της είναι σιγολή μα σποραχική. Ο γέρος σούβει το κε-φάλι.) Τώρα, ποιός μπορεί να πη τί του συνέθηκε,

ύστερ' από το χτύπημα, όταν ή σκοτεινιά του θά-νάτου πέρασε άπάνω στην ψυχή του; Άν έξυπνησε ανενθύμητος; Βλέπει την άβυσσο άνάμεσα στη ζωή του που ξαναεώνεται και το μέρος του έαυτού του που έμεινε πέρ' από κείνο το σκοτάδι; Η μάλλον.. ή μάλλον το Είδωλο ξαναεγήκε από το χάος και στέκει άπάνω απ' τη σκιά για πάντα, κυρίαρχο, μ' άκαταγώνιστην ύπεροχή; Πέστε μου!

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ (άμήχανος). Ποιός μπορεί να το πη;

ΣΥΛΒΙΑ (με τόνον οδύνης). Α, τώρα ούτε σείς δεν τολμάτε πιά να με παρηγορήσετε! Λοιπόν, έτσι είναι; Δεν υπάρχει σωτηρία;

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ (πιάνοντας της τα χέρια). Α, όχι, Συλβία.. Ήθελα να πω:—Ποιός μπορεί να πη τί μεταβολές φέρνει σ' ένα φυσικό σαν το δικό του μια δύναμη τόσο μυστηριακή. Όλα ευαγγελί-ζουν επάνω του το φανέρωμα καινούριου άγαθού. Κυττάχτε τον άμα χαμογελά. Πρωτήτερα, εκεί, πριν τον άφήσετε για να με συνοδέψετε έξω, όταν σας φίλησε τούτα τάγκπημένα χέρια, δεν το νοιώ-σατε πως όλη η καρδιά του έλυωνε από στοργή και ταπεινωσύνη;

ΣΥΛΒΙΑ (άναμμένη στο πρόσωπο μ' άνάλαφρη

Γκόλφη να σατυρίσει κι αν ή τεχνική άπειρία του δεν εΐταν τόση ώστε να μη μπορεί να δώσει παρά ΐσκιους μόνο ανθρώπων, θάλεγα πως ο Σταύρος είναι ή παρωδία του ρωμιού, που άκουσε κάτι για σοσιαλισμό στην ΐεννιτιά κ' ήρθε να τον μπάσει στην πατριδα, όπως ο Σταύρος. Με τούτο καθάλλο θέλω να πω παρά πως δε συμπαθώ τον ήρωα του κ. Ρήγα Γκόλφη και την αγάπη του στον άνθρωπο και τον ένθουσιασμό του απ' τα προδευτικά ιδανικά της ζωής. Άπεναντίας χάρισμα: πως οι ανθρωπιστικές ιδέες άρχινάν να ζετοπίζουν στα πνεύματα της νιότης μας τις πατριωτικές και μεγαλόσχημες σκληράδες. Η ανθρωπιστική ιδέα είναι ένα από τα χαρακτηριστικά δλων των μεγάλων δημιουργών. Με το αίσθημά της βλέπει ε ποιητής τη ζωή και την πλάθει: στο έργο του, τούτο έμως δεν ενεργεί τόσο με την πρόθεση που είχε ο ποιητής, όσο με το ζωντανό κι άληθινό της παράστασής της. Και το μη άληθινό της παράστασης της ζωής είναι το πιο μεγάλο υστέρημα του έργου του κ. Ρήγα Γκόλφη. Τόσο στη μορφή του τυρανομένου όσο και στο πρόσωπο του τυράνου, μου φαίνεται, δε μπόρεσε να εκφράσει την αλήθεια. Όσο κι αν απ' τη μανία, την κοινή στη σύγχρονη ποίησή μας, όλα να πετάν ψηλά, στον άέρα και στα σύγνερα, ο συγγραφέας του «Γήταυρου» παρασύρθηκε να ρίξει το έγκλημα της έκρηξης στους παρόμοιους πόθους και στην άλαφρότητα του μηχανικού πύστερο, παρά στην άπληστία του εργοστασιάρχη, μπορεί να πει κανένας έμως πως στη μορφή του στερνου μάζ έδωσε την ψυχή του κεφαλαίου. Μά δεν άρκέστηκε δε τούτο μόνο. Θέλησε να πλώσει τη σκληράδα του κεφαλαίου Φιντή και στον άνθρωπο Φιντή, τον οικογενειάρχη. Κανείς δε λέει πως δε μπορεί να συμπέσει ή πλουτοκρατική με την ανθρώπινη ώμότητα στο ίδιο πρόσωπο. Μά τότες έπρεπε να ζωγραφιστεί το φυσικό του Φιντή σκληρό κι όχι να τικούμε μόνο να τον λέν οι άλλοι τέτιον κ' έτσι να γένεται αίσθητή ή πρόθεση του συγγραφέα να τον παραστήσει κανόν σε όλα. Τούτο πειράζει τόσο πολύ στο σοσιαλιστικό αυτό έργο, ώστε να καταντάει να συμπαθεί κανένας αυτόν τον άνθρωπο, βλέποντάς τον να τον κυνηγάει τόσο ο δημιουργός του. Ός και την ώρα που κατορθώνει να τον ταπεινώσει μαζεμένον σε μίαν άκρη, δε μπορεί να τον έξευτελίσει μέσα μας όσο αξίζει.

Είπα πως το ανθρωπιστικό αίσθημα εΐταν ένα

απ' τα χαρακτηριστικά δλων των μεγάλων ποιητών. Η κοινωνική δικαιοσύνη στάθηκε πάντα τόνειρό τους. Μά ή κοινωνική, όχι ή κομματική δικαιοσύνη. Αν ή στερνή μάζ κάνει στη ζωή άποστροφή, στην τέχνη είναι πιο άνεβάσταγη. Ένας από τους πρώτους δρους της τέχνης είναι ή άμεροληψία του τεχνίτη. Ο ποιητής χρωστάει να μη νοθέσει το χαρακτήρα των προσώπων του κ' εκεί ακόμα που δεν τα συμπαθεί, κ' εκεί που το δικό του αίσθημα ζωής καταδικάζει το δικό τους. Για τούτο κ' ένας Δοστογέσκι: ακόμα δε μάζ δίνει την άγνή συγκίνηση της τέχνης λ: χ. στους «Δαίμονες», εκεί που θέλει να έξευτελίσει το ρούσο επαναστάτη. Με την ένθουσιαστική ένναμη του ποιητή που άγωνίζεται να μάζ συναρπάξει, το πείσμα του αντιδραστικού, όπως κατάντησε στα τέλη της ζωής του ο επαναστάτης του «Ρασκολνικόφ», αποκρούεται απ' το αίσθημά μας. Την ίδια άποστροφή θα δώσει κι ο σοσιαλιστής ποιητής, που στο πείσμα του ή στο παράσυρμα απ' την αντιπάθεια στον αντίπαλο, θα θελήσει να μάζ τον παραστήσει όπως δεν είναι πραγματικά. Κ' ή καπιταλιστική σκληράδα δεν το πιστέω να χει άναγκαία συνέπεια και την πατρική ή τη συζυγική. Όξω από την έγωιστική πλεονεξία του πλουτοκράτη, το αίσθημα που τον κινάει να μαζώνει πλούτη περισσότερο είναι κ' ή αγάπη των δικών του κ' ή φροντίδα του γι' αυτούς. Δε θέλω να ρηθώ πως ή αγάπη του παρά δε στομώνει την καρδιά για άλλα αίσθημα, όμως όσο κι αν υπάρχουν περιστάσεις που συμπέφτει ή πατρική με την καπιταλιστική σκληράδα, δεν είναι και το τυπικό, ώστε να μπορεί να στηριχτεί αυτό ένα σοσιαλιστικό δράμα. Και τέλος αν ήθελε ο συγγραφέας του «Γήταυρου» να πάρει την έξαιρετική περίπτωση, έπρεπε να τη δικαιολογήσει παραστένοντας το φυσικό του Φιντή σκληρό, ώμ κι άπάνθρωπο. Τα λόγια της πεθεράς και των παιδιών του δε φτάνουν να το κάμουν. Το φέριμο του Φιντή στο σπίτι του δε φαίνεται τυρανικό. Γιατί δεν ξέρω τί θάκανε ένας προλετάριος, βλέποντας το κορίτσι του να σκαρφαλώνει στα κλαριά, να λέει πως έγινε πουλί και θέλει να πετάξει, να θερίζει τα λουλούδια του κήπου και να στολιζέται πατόκορφα μ' αυτά, ενώ έχει πένθος για τη μάννα του, κι άλλες παρόμιες άηδίες. Νάμουν εγώ, θα φώναζα βέβαια το γιατρό. Ο Φιντής περιορίστηκε να το μαλώσει, ή να πάρει το καπέλο του να φύγει. Κ' ή σκληράδα του στο γό του, που λέν οι άλλοι πως

θανάτωσε τη μάννα, δε φαίνεται στο δράμα. Ούτε την πρώτη φορά τον έδιωξε ο πατέρας το Σταύρο, όπως το άκούμε από τα λόγια του, ούτε τη δεύτερη, καθώς το είδαμε με τα μάτια μας. Τώρα, αν είχε την άξίωση κανένας να παραδώσει ο Φιντής τη φάμπρικά του στις αναμορφωτικές διαθέσεις του γιού του, αυτό είναι ίσως σφάλμα της ανθρώπινης φύσης μας να μην άφίνομε ελεύτερο το έδαφος της δράσης μας ούτε στο ίδιο σπλάγχο μας. Δεν ξέρω τί θάκανε ο ίδιος ο συγγραφέας του «Γήταυρου», αν έξογινε έξαφνα ο δικός του γιός με μέρη και το μιλούσε για τα σύμβολα και τις αισθηματικές του περιπάθειες με την ίδια γλώσσα, που μίλησε ο Σταύρος στο Φιντή. Όσο για το φίλο μας Ταγκόπουλο μπορώ να βεβαιώσω πως, αν ο δικός του γιός πρόβαλε έξαφνικά και του άπαιτούσε να γυρίσει το «Νουμά» στην καθαρέουσα, δε θάργουσε ούτε στιγμή να δρόξει τη μηχανούρα. Μά θα μου πει κανείς, εδώ είναι ένα μεγάλο προδευτικό ιδανικό, εκεί ή πρόστυχη προσπάθεια του πλουτισμού. Μά πάλι αυτές είναι ίσα ίσα οι τραγικότητες της ζωής, που ζητάει να ξεδιάλυσει ο άληθινός ποιητής. Αυτό είναι το μοιραίο τύφλωμα του ανθρώπου, που από τις άνάγκες της ζωής σέρνεται σε άγώνες άνάξιους για τον άνθρωπο, πέφτει σε συγκρούσεις αίσθημάτων, που κι αυτόν τον σπαράζουν και στα πιο άγαπημένα του έντα προξενούν τον άφανισμό. Ένα έξαλάφρωμα απ' αυτά τα εμπόδια και τις άσχημίες της ζωής, όσο είναι τούτο δυνατό στον κόσμο, τάξει κι ο σοσιαλιστικός άγώνας στον καιρό μας, γι' αυτό κ' εκείνοι, που μέσα τους σαλεύει ένα ανθρωπιστικό αίσθημα, τον άγκαλιάζουν και πολεμάν κάτω από τη σημαία του.

Μά το αίσθημα αυτό δεν πρέπει να μάζ θολώνει τόσο το νού, ώστε να φτάνομε να δίκουμε τον αντίπαλό μας. Θαρρώ, δεν είναι άναγκη να βεβαιώσω το συγγραφέα του «Γήταυρου», πως γενικά ε κεφαλαίουχος δεν είναι ο κοινωνικός άνθρωπος, που έχει τις συμπάθειες μου. Ός τόσο, όταν κατέω σαν προπαγαντιστής της σοσιαλιστικής ιδέας, δεν έχω το δικαίωμα να τον πλαστογραφήσω στον έργάτη. Ξέρω βέβαια, πως όσο σκοτινά σημάδια ρίχνω στην εικόνα του αντιπάλου μου, τόσο θα έρεθίσω τα πλήθη εναντίο του. Η σοσιαλιστική όμως προπαγάντα δεν έχει το σκοπό να έρεθίσει τα μυαλά, όσο να τα φωτίσει. Ο σοσιαλισμός δεν έχει πρόθεση μια τυφλή κι άγρια επανάσταση του έχλου, μά φωτι-

είδα.

ΣΥΛΒΙΑ. Ο ίδιος σας το έδειξε ;

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ. Ναι, μιά μέρα τον παρασμένο Όχτώφρη. Το είχε τελειωμένο τότε.

(Διακοπή)

ΣΥΛΒΙΑ (με φωνή που τρέμει και πνίγεται). Είναι θαυμάσιο· δεν είν' αλήθεια ; Πέστε μου ;

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ. Ναι, είναι ωραιότατο.

ΣΥΛΒΙΑ. Για την αλιονότητα !

(Διακοπή, γεμάτη από χίλια πράγματα, άπροσδιόριστα και όμως αναπόδραστα).

Η ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΜΠΕΑΤΡΑΣ (από το βάθος του κήπου). Μαμμά ! Μαμμά !

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ. Η μικρή σας φωνάζει.

ΣΥΛΒΙΑ (ξενιάζεται και προβάλλει απ' το παράθυρο). Μπεάτα !.. "Α ! να : ή άδερφή μου ή Φραντζέσκα περνά από τον κήπο· έρχεται άπάνω, μαζί με τον Κοσμά το Δάλλο. Το ξέρετε ; Ο Κοσμάς γύρισε από το Κάιρο· έφτασε χτές το βράδυ στη Φλωρεντία. Ο Λούκιος πολύ θα χαρή που θα τον ξαναδΐ.

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ (ενώ σηκώνεται να χαιρετίσει και να φύγει). Λοιπόν, αντίο, καλή μου Συλβία ! ΐσως έρθω αύριο.

ΣΥΛΒΙΑ. Μείνετε λίγο ακόμα ! Η άδερφή μου θα ήλθι να σας δΐ.

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ. Άνάγκη να πηγαίνω. Άργητα μάλιστα.

ΣΥΛΒΙΑ. Πότε θα έχω το δάρο που μου τάξατε ;

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ. ΐσως αύριο.

ΣΥΛΒΙΑ. Χωρίς το ίσως, χωρίς το ίσως. Σας περιμένω. Άνάγκη να ρχθεστε συχνά εδώ, κάθε μέρα. Η παρουσία σας είναι μεγάλο καλό. Μη μ' έγκαταλείψετε. Σε σας έχω τις έλπίδες μου, δά σκαλε. Μη λημονείτε πως μια φοβίρα κρέμεται ακόμα στην κεφαλή μου.

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ. Μη φοβάστε ! Ψηλά το μέτωπο !

ΣΥΛΒΙΑ (γυρίζοντας προς τη θύρα). Νά, ή Φραντζέσκα.

ΣΚΗΝΗ Β'.

(Έρχεται ή ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑ ΔΟΝΗ και προχωρεί στην άδερφή της να την άγκαλιάσει και να τη φιλήει. Ο ΚΟΣΜΑΣ ΔΑΔΒΟΣ, που την ακολουθά, χαιρετίζει το ΛΟΡΕΝΤΖΟ ΓΑΔΔΗ που είν' έτοιμος να φύγει).

ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑ. Κύττα ποιόνε σου φέρνω.

Άπαντηθήκαμε μπροστά στην καγκελλόπορτα. Καλημέρα, δάσκαλε. Φεύγετε τώρα που ήρθα εγώ ; (Χαιρετίζει το γέρο).

ΣΥΛΒΙΑ (δίνοντας έγκάρδια το χέρι της στο νέο). Καλώς μας ξεκάνετε, Δάλλο. Σας περιμένναμε. Ο Λούκιος δε βλέπει την ώρα να σας ξαναδΐ.

ΚΟΣΜΑΣ (με φιλόστοργη φροντίδα). Πώς είναι τώρα ; Σηκώθηκε ; Του πέρασε ;

ΣΥΛΒΙΑ. Είναι σε άνάρωση : λίγο αδύνατος ακόμα· μερα τη μέρα όμως παίρνει δυνάμεις. Η πληγή έκλεισε έντελώς. Θα το ε δΐτε σε λίγο. Έχει ήν επικήψη του γιαιτρού· πάω να του πω πως ήρθατε. Θα είναι μεγάλ' ή χαρά του. Με φωτίστε για σας τόσες φορές ως τώρα, σήμερα. Είναι άνυπόμονος. (Γυρίζει προς το Λορένζο Γάδδη). Αύριο, λοιπόν. (Φεύγει με βήμα ζωηρό κ' έλαφρό. Η άδερφή, ο δάσκαλος κι ο φίλος την ακολουθάνε με τα μάτια ως το κατώφλι).

ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑ (με χαϊδευτικό χαμόγελο). Η καημένη ή Συλβία ! Θαρρείς, μερικές μέρες τώρα, πως έχει φτερά. Άμα τη βλέπω, σε κάποιες στιγμές, μου φαίνεται πως πάει να τάνοιξη και να πετάξει κατά την ευτυχία. Και κανείς δεν αξίζει πκ.

από του ζήλου και μεταμόρφωμά του σε λαό. Μόνο με αυτό το πνεύμα γίνεται ε εργατής φορέας του ανθρωπιστικού σοσιαλιστικού ιδανικού. Το θεριό δεν το θέλομε νάνωνιωθεί, νάνταριαστεί, φέρνοντας το χαμό και τον αφανισμό και την καταστροφή, κατά τις αποκαλυπτικές προφητείες του ήρωα του «Γήταυρου», μα να ξυπνήσει μέσα του ή ανάγκη νά-παιτήσκει μόρφωση, πολιτισμό και λευτεριά. Κι αν τρέξει τα δόντια του, κι αν αγριέψει, κι αν μουγκρίσει, κι αν κλάμει και κατιτίς περισσότερο άκμα, να το κάμει: όχι για το χαλασμό, μα για το φώς, για το ξανάνωμα, για τον ανθρωπισμό του κόσμου. Τη νίκη του ιδανικού μας θά τη φέρει μόνο το φώτισμα του εργατή. Σ' αυτό μπορεί να παίζει αναμφισβήτητα σπουδαίο μέρος κ' ή τέχνη. Όπου έχει τη διάθεση, ο μισθός της μέγας. Μα αν θέλει να βοηθήσει σοβαρά, ως έρθει μόνο με το φώς, με το αίσημα, με την αγάπη και τη σοβαρότητα. Τά σύμβολα και τους μυστικισμούς, τις αισθηματικές ασάφειες και διαχύσεις και τα παραμύθια ως τάφισαι για τις αισθητικές ανάγκες των άστών. Με άκρετά σκοτάδια γιόμισαι την ψυχή του λαού ή άμάθεια κ' ή θρησκεία, με άκρετές όνειροφαντασιές και πλάνες του σκότισαι το πνεύμα ή άστική ιδεολογία. Ο εργατής και γενικά ο λαός έχει ανάγκη να νιώσει την πραγματικότητα, γι' αυτό κ' ή τέχνη, που δεν έχει την πηγή της σ' αυτή, βλάθει τον άγώνα αντί να τον βοηθήσει.

Είταν φυσικό κ' οι πρώτοι πνευματικοί άγωνιστές, που θά κατέβαιναν μ' αγάπη στο λαό, να κατεθούν με όλο το βάρος του άστικού τρόπου αίσθησης της πραγματικότητας. Και για ό,τι είναι φυσικό, δε μπορεί νάχει κατάκριση κανένας. Γι' αυτό κ' εγώ, με όλες τις παραπάνω άντιλογίες μου στο δράμα του κ. Ρήγα Γκόλφη, στο βήθος μόνο χαιρόμαι, βλέποντας νέους συγγραφείς να κατεβαίνουν στο λαό με αγάπη. Μα πάλι ούτε μπορώ, ούτε θέλω να το κρύψω πως θάταν ευχής έργο, αν ή έμπνευση του συγγραφέα του «Γήταυρου» ξανακεντρίζονταν από το ίδιο ανθρωπιστικό αίσθημα, να κοίταζε περισσότερο τα πράγματα που θέλει να παραστήσει και να πάσχιζε σύνωρα νάλαφρωθεί όσο μπορεί περισσότερο από μυστήρια κ' αισθηματικότητες. Και θαρρώ, μ' αυτό όχι μόνο ή τέχνη του θά κέρδιζε, μα και θά βοηθούσε ήτικότερα την προπαγάντα μιας ιδέας που τον ένθουσιάζει, εκεί που τώρα με το «Γήταυρο» μπορεί περισσότερο να θολωθεί αυτή τόσο στις τάξεις των προλεταρίων, όσο και στις τάξεις των έχτρών τους.

ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ

ραπάνω της να εύτυχήση δεν είν' αλήθεια, δάσκαλε; Τη γνωρίζετε σεις.
ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ. Ναι, είναι αληθινά, όπως τη βλέπουμε τάδεξερικά σας τα μάτιχ. Βγαίνει απ' το μαρτύριο της φτωχμένη. Είνχι μέσα της σαν ένα άδιάκοπο φτερούγισμα. Το έννοιωθα πρωτύτερα, που ήμουν κοντά της. Η χάρη του Θεού είν' αληθινά επάνω της. Δεν είναι ύψος όπου να μίν μπορεί να φτάση. Ο Λούκιος έχει μες τα χέρια του μια φλόγινη ζωή, μια δύνμη άτέλειωτη.
ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑ. Είχατε μείνει πολύ μαζί του σήμερα;
ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ. Ναι, κάμποσην ώρα.
ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑ. Πώς τονέ βρήκατε;
ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ. Είχελο από γλύκα και παρηλογιασμένο. Θά τονέ δητε σε λίγο, δάσκαλε. Η εύαισθησία του είναι επικίντυνη. Τα πρόσωπα που τον αγαπούν, μπορούνε να του κάμουνε πολύ καλό και πολύ κακό. Ένας λόγος τον ταραίζει και τον κάνει άνω κάτω. Προσέχετε σε κάθε λέξη σας, σεις που τον αγαπάτε. Καλές άντάμωσες. Ανάγκη να πη γαίνω. (Χαιρετίζει και τους δύο, για να φύγη).
ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑ. Στο καλό, δάσκαλε. Ίσως κύριο σας ξαναδώ ιδώ. Ελπίζω. Σας έχει πιάσει

Ο "ΝΟΥΜΑΣ", ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ
Για την Αθήνα Δρ. Σ. — Για τις Επαρχίες Δρ.
Για το Εξωτερικό Δρ. Χρ. Ιο.

Για τις επαρχίες δεχόμαστε και τριμηνες (2 Δρ. την τριμηνία) συνδρομές.

Κανένας δε γράφεται συνδρομητής ή δε στείλει μπροστά τη συνδρομή του.

10 λεπτά το φύλλο λεπτά 10

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στα κιάσκια (Σύνταγμα, Ομόνοια Έθν. Τράπεζα Ύπ. Οικονομικών, Σταθμός Τροχιάδρου (Ακαδημία), Βουλή, Σταθμός υπόγειου Σιδηρόδρομου Ομόνοια), στα βιβλιοπωλεία «Εστίας» Γ. Κολάρου και Σακέτου (άντικρυ στη Βουλή).

Στην Κέρκυρα, Πάτρα και Βόλο, στα Πραχτορεία των Εφημερίδων.
Στα Χανιά (Κρήτη) στο Σύλλογο ο «Σολωμός».

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Βουλευτική άπεργία — "Αν είχαμε Κυβέρνηση... — Η γλώσσα του λαού — Να κούβωμαστε από τους όχτρους μας — Βουλευτές και ληστές.

ΕΙΧΑΜΕ λοιπόν και μεις την άπεργία μας, μια παράξενη και Ρωμαϊκή ολωσδιόλου άπεργία, που λέγεται «Κωλυσιεργία βουλευτική». Και ή άπεργία πέτυχε, άφού ή Κυβέρνηση υποχώρησε σ' αυτή και κήρυξε «την άπείν των εργασιών της Βουλής», που λένε, δηλ. κολόγησε πως ή Βουλή, μίν έχοντας για την ώρα άλλη δουλιά βιαστική να κάνει, κλείνει τις πόρτες της και στέλνει τους ένθικους πατέρες να βοσκίδουνε στις επαρχίες τους. Κείνο που θέλαν οι βουλευτές να πιτύχουν, το πιτύχανε. Και τώρα κορδώνονται και καρτερούνε με λαχτάρα να δημοστευτεί το άλλο Βασ. διάταγμα που θάν τους καλεεί σ' έχταχτη σύνοδο, δηλ. που θάν τους μετράει από χίλιες δραχμές στον καθένα για βουλευτική άποζημιώση.

Γιατί για τις χίλιες αυτές ψωροδραχμές γίνονταν όλος ο κανυός, σ' εποχή μάλιστα που οι Κουμπώτες πεθαινοιν από την πείνα κι όλοι φονάζουμε, και οι βουλευτές μας πρώτοι πρώτοι, πως χρειάζεται οικονομία και της πεντάρας ακόμα για ν' άντικρούσουμε την καινούρια οικονομική καταστροφή που όλο και μας ζυγώνει.

Άχ, μωρέ, κάτι άλλο χρειαζόντουσαν αυτοί οι φαβλατάδες, μα ό λαός κυλιέται ακόμα σε μια άπελ-

πιστική ψοφομένη και δε βρέθηκε ως την ώρα κείνος που θάν του δώσει την κλωστή και θά τον τραβήξει από το ραχάτι του.

ΑΝ είχαμε Κυβέρνηση με δόντια, που να μπορούσε να τα τρέξει, οι βουλευτές μας δε θάν τις χαιρόντουσαν τις χίλιες δραχμές. Θέλετε έχταχτη Σύνοδο; Δίν έχαι. Έλάτε μεθαύριο το χινόπρωρο στην ταχτική. Κι ά σας φέρω σ' έχταχτη, τι θά κάνετε; Τίποτα. Άέρχ θά καθουρνίσετε πάλι, ρουσφέτια θάρπάξετε, κωλυσιεργίες θά μου σκαρώνετε Σιγτίρ λοιπόν από δω.

Μα ποιός να μιλήσει έτσι; Ο κ. Θεοτόκης ή ο κ. Ράλλης; Δε βαριέστε. Αυτοί δε συγκινιούνται από τα τέτια, γιατί και τα τέτια τα θαρρούνε «καθιερωμένα κοινοβουλευτικά συνήθεια» και τανέχονται.

ΠΑΙΡΝΟΥΜΕ από την «Ακρόπολη» της περασμένης Δευτέρας ένα παραγραφάκι και σας το δίνομε δίχως κανένα δικό μας σχόλιο. Νά το:

«Παρακαλούμε τους άνταποκριτάς μας από τις επαρχίας ν' ακολουθήσι εις τα γράμματά τους το ύφος της «Ακρόπολεως». Απτικισμός δεν μας χρειάζεται. Μίσαι άόριστοι, δοικαί, άντωνυμίες άρχαίες και τα λοιπά να λείπουν. Η «Ακρόπολις» άνήκει εις τον λαόν. Και ό λαός έχαι τη δική του γλώσσα.

Σ' αυτήν λοιπόν την γλώσσαν πρέπει να τους μιλούμε οι λεγόμενοι γραμματισμένοι.

Την άλλην την άφίνουμε στον Χατζηδάκη και τον Μιστριώτη.

Το καταλόθετε;
Όσοι δεν συμμορφωθούν, μία, δύο, τρεις, τέσσαρες φορές, θά τους βαρεθούμε και θά τους αλλάζουμε.»

ΚΑΠΙΟΣ βουλευτής μας, κι από τους τρανούς τρανούς μάλιστα, βροντοφώνησε σε μια από τις τελευταίες συνεδρίες της μακαρίτισσας Βουλής τάκολουθα σορά έπη:

— Σέ στιγμή που ύβισαι ένθικα συμφέροντα βρίσκονται επί του τάπτιος (στο πάτωμα, δηλ.), δεν πρέπει να δείχνουμε και να φωνάζουμε στους όχτρους μας πως δεν έχουμε ναυτικό!

Μίτια μου! Σά να καρτερούσαν οι όχτροί μας να μάθουν από μας τι έχουμε και τι δεν έχουμε!

ΑΠΟ τα πρωτάκουστα κι αυτό για τον άλλο κόσμο, μ' από τα συνειδημένα για το Ρωμικέο. Οι βουλευτές της Καλαμπάκας δηλώσανε όρθά κορτά στον κ. Θεοτόκη:

— Ά στείλει τον άξιωματικό Βλαχουγιάννη στην επαρχία μας να καταδώσει τους ληστές, έμεις φεύγουμε από το κόμμα σου!

Και ξερετε γιατί; Ο Βλαχουγιάννης (καθώς μας το φανέρωσε ή «Ακρόπολη») έχαι την κακιά συνήθεια να μη κινυγαιε μοναχά τους ληστές, μα και κείνους που προστα-

φρίκη για τις δικές μου σκάλες! (Συνοδεύει το γέρο έως τη θύρα) έπειτα γυρίζει προς το φίλο). Τι φωτιά νού και καλωσύνης σ' αυτό το γέρο! Άμα μπαίνει στο δωμάτιο, θαρρείς κα φέρνει παρηγοριά για όλους. Όποιος είναι λυπημένος άνασαινει κι όποιος είναι χαρούμενος ζωηρεύει.
ΚΟΣΜΑΣ. Είναι έμφυχωτής αυτός; άνήκει στην εύγενικότερη φυλή των ανθρώπων. Το έργο του είναι ένας άδιάκοπος ύπερψωμός της ζωής: είναι ή άδιάκοπη προσπάθεια να μεταδώση μια σπιθα, τόσο στάγάματά του όσο και στα πλάσματα που άνταμώνει στο δρόμο του. Ο Λορέντζος ό Γάδδης μου φαίνεται άξιος για δόξα πολύ ψηλότερη από κείνη που του παραχωρούν οι σύχρονοί του.
ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑ. Άλήθεια, αλήθεια. Νά ξερατε τί δύναμη και τί άδρότητα ψυχής μας ιδειξε σ' έ κείνο το φοβερό δυστύχημα! Όταν έγεινε αυτό, δεν είταν ιδώ ή άδερφή μου: είτανε στις μητέρας μας, στην Πίζα, με τη Μπεάτα. Έγεινε το δυστύχημα στο έργαστήρι, εκεί, πάνω στο Μουιόνε, κατά το βράδυ-βράδυ. Μονάχα ό φύλακας άκουσε την πισιολιά. Κι άμα άνακάλυψε την κλήθεια, κάτι του είπε μέσα του να τρέξη να εδωποιήση το

Λορέντζο το Γάδδη πριν από κάθε άλλο. Μέσα στην άγωνία και στη φρίκη έκείνης της χειμωνιάτικης βραδυάς, μέσα στην άντάρα και την άβελαιήτητα, αυτός μονάχα δεν έχασε ποτέ το θάρρος του, ούτε στιγμή δε δείλιασε ποτέ. Κρατούσε πάντα μια παράξενη πνευματική δικύγεια που μας υπόταζε όλους μας. Αυτός μονάχα πρόσταζε, κι όλοι μας υπακούσαμε. Αυτός θέλησε να μεταφερθή ό Λούκιος ιδώ στο σπίτι, έτοιμοθάνατος. Οι γιατροί τον είχανε άπολίσει. Αυτός μονάχος έλεγε και ξανάλεγε με πεισμαμένη πίστη: «Όχι, δε θά πεθάνη, δε θά πεθάνη, δεν μπορεί να πεθάνη.» Έγώ τον πίστεψα. Ά! τί ήρωική νύχτα, Δαέδο! Κ' ύπτερα, ό έρχομός της Σουλβίας, ή είδηση που μόνος της την είπε, ή προσταγή που της έδωσε να μίν μπη στην κάμαρα, όπου μια πνοή μποροüse να σθήση έκείνο το τρεμόφεγγο της ζωής: κ' ή καρτερία αυτήνης, ή άπίστευτη άντοχή της στην άγρυνία και στην κακοπέραση αλάκαιρας έβδομάδες, ή περήφανη και σιωπηλή έννοια της και προσοχή, σαν έφύλαγε το κατώφλι για να μπόδιση το χάρο να περάση...

(Ακολουθεί)